

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001

1. Bakgrund

Certifiering av miljöledningssystem enligt ISO 14 001 handlar om en ständig förbättring av företagets miljöprestanda genom ett systematiskt arbetssätt. Certifieringsorganens uppgift i systemet är att bekräfta att det aktuella företaget uppfyller kraven i standarden. ISO 14 001 säger dock inget om hur en revision och certifiering skall gå till.

Grundkraven på revisions- och certifieringsprocessen för miljöledningssystem enligt ackrediteringsreglerna finns angivna i standarden i ISO/IEC 17021. Denna standard beskriver dels de formella kraven på certifieringsorganen t.ex. när det gäller oberoende, kompetens, beslutsrutiner etc., dels hur revisions- och certifieringsprocessen skall se ut i vissa avseenden. Däremot ger standarden inga tolkningar till ISO 14 001.

Till dessa standarder har ackrediteringsorganen i olika länder gemensamt och i samarbete med certifieringsorganen, industriorganisationer och andra intressenter utarbetat vägledningsdokument. Dokumentet finns tillgängligt på Internet <http://www.laf.nu/> (Dokument IAF GD6:2000 m.fl.).

Kraven och råden är inte heltäckande utan ger certifieringsorganen möjlighet att utveckla och anpassa rutinerna utifrån sina och kundernas behov. Certifieringsorganet skall ha en detaljerad beskrivning av sitt revisions- och certifieringsförfarande som man kan delge kunder och intressenter.

2.Syfte

Syftet med denna beskrivning är att enkelt redogöra för hur processen ser ut enligt ovan nämnda regelverk som gäller för ackrediterade certifieringsorgan. Dokumentet är utarbetat i samarbete mellan SWEDAC och SWETIC.

3. Certifikatens trovärdighet

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

Certifiering är inget skyddat begrepp. Vem som helst kan utfärda certifikat. Detta är en av orsakerna till att systemet med ackreditering (kompetensprövning) av certifieringsorgan är viktig. Ackreditering är endast möjlig för oberoende certifieringsorgan (tredjepartsorgan).

För att få en trovärdighet och likartad nivå på utfärdade certifikat finns det standarder och riktlinjer (guidelines) även för hur certifieringsorgan skall vara uppbyggda och verka. I Sverige görs ackrediteringen av SWEDAC som är en statlig myndighet. Motsvarande system finns i de flesta andra industriländer. I Sverige utfärdas nära nog alla ISO 9001-och ISO 14 001-certifikat av ackrediterade certifieringsorgan. Andra typer av certifikat t.ex. andrapartscertifikat, där certifikatet utfärdas av en kund till ett företag, har mycket litet värde på marknaden. Man skall inte heller förväxla certifikat med enklare former av intyg t.ex. miljödiplomerings.

4. Genomförande av revisions- och certifieringsprocessen

4.1 Tredjepartsrevisioner

Ansökan/offert/planering

Det företag som önskar bli certifierat lämnar normalt en offertförfrågan till ett eller flera certifieringsorgan. Formulär för detta tillhandahålls av certifieringsorganen.

Med hjälp av formuläret skall företaget förse certifieringsorganet med basuppgifter kring dess verksamhet, eventuella konsulter som använts för arbetet med miljöledningssystemet, verksamhetens storlek och lokalisering, information om miljöledningssystemet och miljörelaterade förhållanden i stort som miljöutredning, betydande miljöaspekter, komplexitet ur miljösynpunkt, relevant miljölagstiftning, tillståndsfrågor etc. Certifieringsorgan skall på grundval av uppgifterna och eventuella kompletteringar som man begär, gå igenom handlingarna och försäkra sig om att:

- *kunden har förstått kraven för certifiering och att den insända dokumentationen är relevant. Om inte skall kunden kontaktas och oklarheterna klaras ut.*
- *certifieringsorganet har kompetens och kapacitet att utföra det aktuella uppdraget. Om verksamheten som skall certifieras bedrivs på flera platser kan ett urval göras av dessa efter en särskild bedömning enligt regler i ackrediteringsorganens vägledningsdokument.*

Denna genomgång är nödvändig för att certifieringsorganet skall kunna ge en relevant offert.

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

För tidsåtgången vid revisioner finns det regler i ovannämnda vägledningsdokument.

Om offerten accepteras planerar certifieringsorganet uppdraget mera i detalj och översänder dokumentation av detta till företaget. I materialet skall utöver pris och tider om möjligt ingå uppgifter om den eller de man utsett baserat bland annat på kompetens i den aktuella branschen. Kunden skall ges möjlighet att ha invändningar mot personer i teamet (t.ex. av konkurrensskäl).

Revision i två steg på plats

Enligt kraven i standarden ISO/IEC 17021 skall certifieringsorganet genomföra sin granskning på plats i två steg. Undantag från detta, så att granskningen på plats genomförs enbart vid ett tillfälle, kan endast göras om särskilda skäl finns till detta t.ex. för små och miljömässigt enkla tjänsteföretag. Inom kvalitetsområdet finns motsvarande krav.

Uppdelningen i två steg är föranledd av att miljöledningssystem baseras på några fundamentala delar, främst miljöpolicy, processen för identifiering av miljöaspekter och lagstiftning, lagefterlevnad och att det finns miljötillstånd för verksamheten. Dessa delar måste vara i ordning för att det fortsatta arbetet skall vara meningsfullt. Syftet med steg 1 är att säkerställa detta.

Revisionsarbetet inleds normalt med att revisorerna går genom företagets miljöledningssystem och annan dokumentation som en förberedelse till eller en del av den första revisionen på plats, steg 1.

Steg 1 syftar till att på plats hos företaget:

- *gå igenom organisationens dokumentation av verksamhetssystemet*
- *studera organisationen lokalisering och platsspecifika förhållanden och att diskutera med kunden för att utvärdera om det finns förutsättningar för att gå vidare med steg 2*
- *utvärdera företagets status och förståelse för krav i standarden, i synnerhet vad gäller betydande miljöaspekter, processer, mål och användningen av ledningssystemet*
- *samla nödvändig information om scopet för ledningssystemet, processer och platser och legala aspekter och lagefterlevnad*
- *skaffa tillräcklig förståelse av kundens ledningssystem och verksamhet i relation till möjliga betydande miljöaspekter för att planera steg 2*

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

- *gå genom inplanerade resurser för steg 2 och komma överens med kunden om detaljer inför steg 2*
- *att kontrollera om interna revisioner och ledningens genomgång är planerade och genomförda och att systemet är implementerat i väsentliga delar så att organisationen är beredd för steg 2*

Det står dock varje certifieringsorgan fritt att utöver detta även erbjuda att granska andra moment i steg 1. Normalt föranleder steg 1 att justeringar och kompletteringar av systemet krävs före steg 2. Planeringen bör därför vara sådan att det finns tid till detta. Minst bör denna tid vara 6 veckor, erfarenhetsmässigt krävs ofta mer.

Steg 2 har som grundläggande syftet att på plats på hos företaget säkerställa att ledningssystemet är implementerat och effektivt. Följande punkter skall minst ingå:

- *information om och bevis för att man uppfyller standardens krav*
- *systemet för övervakning, mätning rapportering och utvärdering mot uppställda mål*
- *organisationens ledningssystem och verksamhet i relation till legala krav*
- *verksamhetsstyrning av processer*
- *interna revisioner och ledningens genomgång*
- *ledningens ansvar för organisationens policy*
- *systemets länkar mellan olika delar såsom policy, miljöaspekter, miljöeffekter, mål och program liksom samband mellan ansvar och befogenheter, erfarenhetsåterföring och avvikelshantering, interna revisioner och ledningsgenomgångar.*

Revisionen utförs genom stickprov inom samtliga kravelement och omfattar både att systemet är dokumenterat och att det är implementerat dvs. att företaget använder systemet i sådan omfattning att man kan ha förtroende för att det kommer att fortleva och utvecklas.

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

När det gäller kontroll av efterlevnad av lagar och tillstånd enligt relevant miljölagstiftning kan certifieringsorganet, efter att ha inhämtat företagets tillstånd, kontakta aktuella miljömyndigheter.

Rapportering

Revisorerna skall som en avslutning på revisionen, på plats, ge företaget och dess ledning en redogörelse för resultatet av revisionen och ge möjlighet till frågor och

förtydliganden. Normalt är denna rapportering både muntlig och skriftlig. De avvikelser från kraven som identifierats skall vara klart angivna. Rapporteringen skall även innehålla mera övergripande kommentarer kring systemet och dess goda och dåliga sidor inklusive ständig förbättring. En mer detaljerad beskrivning av rapportens innehåll finns i ISO 19011. Revisorerna ska identifiera möjliga förbättringsområden men får inte rekommendera en specifik lösning. Företaget skall ges möjlighet att kommentera rapporten.

Revisorsgruppen skall beskriva den fortsatta processen och ge besked om huruvida man är beredd att rekommendera certifiering, efter det att eventuella avvikelser åtgärdats och dokumentation om detta översänts. Om avvikelserna är omfattande eller av allvarlig art kan en ny uppföljande revision på plats krävas. Revisorsgruppen skall också rapportera till certifieringsorganets ledning om utfallet av revisionen och sitt ställningstagande om rekommendation av certifiering och villkoren för detta.

Korrigerande åtgärder

Företaget skall inom avtalad tid vidta åtgärder för att korrigera de avvikelser som konstaterats under revisionen. Organisationen ska då beskriva:

- orsaken till att avvikelsen uppstått
- vad man har gjort för att rätta till problemet
- vilka åtgärder som vidtagits/ska vidtas för att liknande situationer inte ska uppstå i framtiden, samt när dessa ska vara genomförda

Om avvikelserna har varit omfattande kan, som ovan nämnts en ny revision av delar av eller hela systemet fordras. Samtliga avvikelser av sådan art att systemets funktion allvarligt äventyras, som innebär en uppenbar risk för negativ miljöpåverkan eller om det är uppenbart

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

att förutsättningen för att nå uppställda mål saknas skall vara åtgärdade före certifiering.

4.2 Certifiering

Beslut om certifiering tas av en särskild funktion inom certifieringsorganet. Den eller de personer som är delaktiga i beslutet får inte ha varit inblandade i revisionen. Beslutet föregås av en genomgång av de uppgifter som redovisats av revisionslaget. Vid denna genomgång kan kompletteringar och förtydliganden krävas.

Certifieringsorganet utfärdar därefter ett certifikat där bl.a. följande framgår:

- företagets namn och plats (om flera platser finns ska dessa vara uppräknade samt huvudplats angiven)
- utfärdandedatum och certifikatets giltighetstid
- en unik identifieringskod
- vilken/vilka standard (-er) samt eventuella andra dokument som certifieringen omfattar
- vilka produkter/ tjänster som certifieringen omfattar
- certifieringsorgan (namn, adress och certifieringsmärke)
- utgåva av certifikat om ändringar görs i gällande certifikat

4.3 Uppföljning av certifikat (tillsyn)

Certifieringsorgan följer upp funktionen hos certifierade miljöledningssystem. Denna uppföljning skall genomföras minst en gång per år. Revisionerna kan omfatta hela eller delar av systemet men ska som minimum alltid behandla:

- interna revisioner och ledningens genomgång
- vilka åtgärder som vidtagits för att rätta till tidigare avvikelser samt att dessa åtgärder varit effektiva.
- klagomålshantering

Dokumentnamn	Datum	Version	Utfärdat av
En beskrivning av certifieringsprocessen för Miljöledningssystem enligt ISO 14001	2008-09-15	4	Teknisk Kommitté: Systemcertifiering AG3

- systemets effektivitet att uppnå bättre miljöprestanda kopplat till organisationens mål
- planerade aktiviteter för att uppnå ständiga förbättringar
- kontinuerlig verksamhetsstyrning
- förändringar i verksamheten
- användning av märken (certifieringsorganets och Swedac:s) samt hur man har refererat till certifieringen i sin externa kommunikation

Minst vart tredje år skall en mera djupgående genomgång göras av hela systemet och dess effektivitet och nytt beslut fattas om certifiering. De avvikelser som noteras vid uppföljande revisioner skall åtgärdas för att certifikatet skall fortsätta att gälla. Ytterst handlar det om att processen med ständiga miljöförbättringar i företaget hålls levande.